NORAKSTS

Lieta Nr.C27209313
SPC-28/2014

S P R I E D U M S

Rīgā 2014.gada 30.septembrī

Latvijas Republikas Augstākas tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese referente A.Vītola

tiesnese A.Čerņavska

tiesnese E.Vernuša

izskatīja rakstveida procesā Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurora protestu par Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2014.gada 23.janvāra spriedumu SIA „Izglītības apgāds" tiesiskās aizsardzības procesa pieteikumā.

Aprakstošā daļa

[1] SIA „Izglītības apgāds" 2013.gada 7.novembrī iesniegusi tiesā pieteikumu par tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanu, norādot, ka sabiedrībai kā nekustamā īpašuma Merķeļa ielā 11, Rīgā, nomniecei radies strīds ar šī īpašuma pārvaldītāju VAS „Valsts nekustamie īpašumi", kas tiek izšķirts civillietas Nr.C27144810 ietvaros. Minētajā lietā tiesa lēmusi par VAS „Valsts nekustamie īpašumi" pretprasības nodrošināšanu, apķīlājot SIA „Izglītības apgāds" mantu, tostarp naudas līdzekļus kredītiestādēs. Kontu apķīlājuma dēļ sabiedrībai vairs nav iespējams savlaicīgi norēķināties arī ar komunālo pakalpojumu sniedzējiem, kas var novest pie šo pakalpojumu piegādes pārtraukšanas iznomātajā īpašumā.

Ievērojot šos apstākļus, SIA „Izglītības apgāds" lūgusi ierosināt tās tiesiskās aizsardzības procesu, kas dotu iespēju turpināt saimniecisko darbību, vienojoties ar kreditoriem par parādu segšanu. Norādījusi, ka Maksātnespējas likumā noteiktie ierobežojumi tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanai nepastāv.

[2] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas tiesneša 2013.gada 7.novembra lēmumu ierosināts SIA „Izglītības apgāds" tiesiskās aizsardzības process, nosakot termiņu tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna izstrādei un saskaņošanai līdz 2014.gada 8.janvārim.

[3] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2014.gada 23.janvāra spriedumu pieteikums apmierināts un pasludināta SIA „Izglītības apgāds" tiesiskās aizsardzības procesa īstenošana, apstiprināts tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns, nosakot termiņu procesa īstenošanai – divi gadi, par administratori iecelta sertificēta administratore Arta Snipe.

Tiesa atzinusi, ka SIA „Izglītības apgāds" tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns ir izstrādāts atbilstoši Maksātnespējas likuma 38., 40., 42.panta prasībām, tostarp plānu atbilstoši Maksātnespējas likuma 42.panta trešajai daļai ir saskaņojis minētajā normā noteiktais kreditoru vairākums (t.i., nenodrošinātie kreditori AS „Reklāmdruka" un SIA „Rīgas Zīmogu Fabrika", kas ir 100% no nenodrošinātajiem kreditoriem), nodrošināto kreditoru sabiedrībai nav. Par VAS „Valsts nekustamie īpašumi" prasījumu notiek tiesvedība, kā dēļ tas līdz brīdim, kad stāsies spēkā tiesas spriedums, par kreditora prasījumu nav atzīstams. Plāns sastādīts, ievērojot Maksātnespējas likuma 34.pantā noteiktos ierobežojumus, līdz ar to pieteikums apmierināms.

Attiecībā par SIA „Izglītības apgāds" un VAS „Valsts nekustamie īpašumi" starpā pastāvošo strīdu par kreditoru prasījumu tiesībām un darījumu apmēru, tiesa norādījusi, ka tas ir risināms prasības tiesvedības kārtībā, nevis tiesiskās aizsardzības procesa izskatīšanas ietvaros un šāda strīda esamība ne Civilprocesa likumā, ne Maksātnespējas likumā kā šķērslis tiesiskās aizsardzības procesa īstenošanai nav noteikta.

Spriedums pamatots ar Maksātnespējas likuma 40., 42., 44.pantu, Civilprocesa likuma 341.^{6} pantu un tas kā nepārsūdzams stājies likumīgā spēkā.

[4] Par Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2014.gada 23.janvāra spriedumu Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurors iesniedzis protestu, kurā, norādīdams uz materiālo tiesību normu nepareizu piemērošanu un procesuālās tiesību normas pārkāpumu, lūdzis spriedumu atcelt un pieteikumu nodot jaunai izskatīšanai. Protestā minēti šādi argumenti.

[4.1] Judikatūrā atzīts, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 40.panta ceturtās daļas 1.punktam tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā ir jānorāda visi kreditori. Parādnieks nevar izvēlēties, kurus kreditorus plānā iekļaut, kurus nē (*sk. Senāta nolēmumu lietā Nr.SPC-38/2013).* Tādējādi atšķirībā no maksātnespējas procesa, kurā likums paredz administratoram pienākumu izvērtēt katra kreditora prasījumu pamatotību un pieņemt lēmumu par tā atzīšanu vai neatzīšanu, tiesiskās aizsardzības procesā Maksātnespējas likums neparedz izlemt jautājumu par kreditoru prasījumu atzīšanu vai neatzīšanu *(sk. Senāta nolēmumu lietā Nr.SPC-214/2010).*

Arī juridiskajā literatūrā izteikts viedoklis, ka tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā ir jānorāda visas parādnieka saistības, arī tādas, par kurām pastāv strīds.

[4.2] No lietas materiāliem redzams, ka civillietas Nr.C27144810 ietvaros (*SIA „Izglītības apgāds" prasībā pret Finanšu ministriju un VAS „Valsts nekustamie īpašumi" par nomas līguma pārjaunojumu un tā izteikšanu rakstveidā un VAS „Nekustamie īpašumi" pretprasībā par nomas līguma izbeigšanu, izlikšanu un nomas maksas parāda piedziņu*), ir daļēji apmierināts VAS „Valsts nekustamie īpašumi" pieteikums par pretprasības nodrošināšanu.

VAS „Valsts nekustamie īpašumi" Rīgas Centra rajona tiesai 2014.gada 20.janvārī iesniegusi vēstuli Nr.7-1/745, kurā norādīts, ka SIA „Izglītības apgāds" kopējais parāds iesniedzējai uz 2014.gada 8.janvāri ir EUR 496 106,99, tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns ar VAS „Valsts nekustamie īpašumi" nav saskaņots, kā arī par minētās parāda summas iekļaušanu plānā VAS „Valsts nekustamie īpašumi" nav informēta.

Līdz ar to nevar piekrist tiesas secinājumam spriedumā, ka jautājums par kreditoru prasījumu tiesībām nav izvērtējams SIA „Izglītības apgāds" tiesiskās aizsardzības procesa pieteikuma izskatīšanas ietvaros. Izdarot šādu secinājumu, tiesa nepareizi iztulkojusi Maksātnespējas likuma 40.panta ceturtās daļas 1.punktu, nesaistot to ar šā likuma 6.panta 2.punktā paredzēto kreditoru vienlīdzības principu, kas novedis VAS „Valsts Nekustamie īpašumi" tiesību aizskāruma tiesiskās aizsardzības procesā.

Atzīstot, ka tiesiskās aizsardzības pasākumu plāns izstrādāts atbilstoši Maksātnespējas likuma 38., 40. pantam, tiesa nepareizi piemērojusi arī minētās normas un pārkāpusi Civilprocesa likuma 341.^{6} panta trešo daļu.

[5] Paskaidrojumos par protestu SIA „Izglītības apgāds" norādījusi argumentus, kuru dēļ uzskata protestu par nepamatotu un lūdz atteikt ierosināt lietā kasācijas tiesvedību.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris protestā minētos argumentus, Civillietu departaments atzīst, ka spriedums atceļams.

Tiesiskās aizsardzības procesam ir divi mērķi – veicināt maksātnespējas subjekta maksātspējas atjaunošanu un aizsargāt kreditoru kopuma intereses. Parādnieka un kreditora interešu līdzsvarošanai likumdevējs tiesiskās aizsardzības procesā paredzējis parādniekam tiesības izmantot noteiktās tiesiskās aizsardzības metodes (vienu vai vairākas), savukārt kreditoriem ir tiesības piekrist vai nepiekrist attiecīgo metožu piemērošanai (*sal. G.Bērziņš. Tiesiskās aizsardzības procesa mērķi. „Jurista vārds", 28.10.2008.).*

Tādējādi tiesiskās aizsardzības procesa īstenošanas pamats ir vienošanās starp parādnieku un kreditoriem par pasākumiem parādnieka maksātspējas atjaunošanai.

Lai īstenotu tiesiskās aizsardzības procesu, izstrādātajam tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānam ir jāatbilst Maksātnespējas likuma prasībām, tostarp šā likuma 40.un 42.pantam.

Ja plānā norādītas visas parādnieka maksājumu saistības, procesā iesaistītajām personām ir iespējams novērtēt parādnieka ekonomisko stāvokli

pirms lēmuma pieņemšanas par tiesiskās aizsardzības procesa īstenošanu. Vienlaikus atbilstoši plānā norādītajam kopējo saistību apmēram tiek noteikts nepieciešamo kreditoru vairākums tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna saskaņošanai.

Parādnieka saistību apjoma pareizai konstatēšanai ir būtiska nozīme, jo tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns ir saskaņojams ar likumā noteikto kreditoru skaitu un tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna īstenošanas iespējamība ir izvērtējama attiecībā pret visiem tās kreditoriem *(sk. Senāta 2009.gada 14.janvāra spriedums lietā Nr.SPC- 23*).

Maksātnespējas likuma 40.panta ceturtās daļas 1.punkts noteic, ka tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā norāda visas parādnieka maksājumu saistības un to pamatu (..). No minētās normas izriet, ka tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā ir jānorāda visi kreditori. Parādnieks nevar izvēlēties, kurus kreditorus iekļaut plānā un kurus nē (*sk. Senāta 2013.gada 11.septembra spriedums lietā Nr.SPC-38*).

Savukārt minētā panta ceturtās daļas 2.punkts īpaši paredz, ka tiesiskās aizsardzības pasākumu plānā atsevišķi jānorāda tās parādnieka saistības, kuru izpildei kreditori ir cēluši prasību tiesā (..).

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 42.panta trešās daļas 2.punktam tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns ir saskaņots, ja nenodrošināto kreditoru grupā to atbalsta nenodrošinātie kreditori, kuru galvenie prasījumi kopumā veido vairāk kā pusi no kopējās nenodrošināto kreditoru galveno prasījumu summas, ar parakstu apliecinot savu piekrišanu.

SIA „Izglītības apgāds" tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā norādīts, ka parādnieka visas maksājuma saistības kopā veido EUR 31 946,32 (AS „Reklāmdruka"- EUR 29 880,31, pamatojoties uz 2013.gada 22.augusta nomaksas pirkuma līgumu, samaksas termiņš 30.04.2014., un AS „Rīgas Zīmogu fabrika"- EUR 2066,01, rēķina samaksas termiņš 25.10.2013.*)* un šie kreditori piekrišanu minētā plāna īstenošanai ir devuši. Plānā tikai minēts, ka VAS „Valsts nekustamie īpašumi" cēlusi tiesā pretprasību par nomas līguma izbeigšanu un parāda piedziņu, ko parādnieks neatzīst.

Tiesā 2014.gada 20.janvārī saņemta vēstule, ar kuru VAS „Valsts nekustamie īpašumi" paziņojusi, ka SIA „Izglītības apgāds" tiesiskās aizsardzības procesa īstenošanai nepiekrīt, parādnieka kopējās parāda saistības 2014.gada 8.janvārī ir EUR 496 106,99.

Maksātnespējas likuma izpratnē kreditors ir persona, kurai ir prasījuma tiesības pret parādnieku. No lietas materiāliem nepārprotami redzams, ka VAS „Valsts nekustamie īpašumi" ir prasījuma tiesības pret SIA „Izglītības apgāds", pamatojoties uz spēkā esošu 2001.gada 13.decembrī noslēgtu nekustamā īpašuma Merķeļa ielā 11, Rīgā, nomas līgumu.

Savukārt VAS „Valsts nekustamie īpašumi" prasījuma tiesība pret parādnieku pamatotība pirmšķietami jau atzīta ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 11.aprīļa spriedumu, ar kuru VAS „Valsts nekustamie īpašumi" labā no parādnieka piedzīti Ls 174 093,88, tai skaitā Ls 105 054,03 nomas maksas parāds par laiku no 2009.gada 1.aprīļa, kā arī ar apelācijas instances tiesas 2013.gada 24.oktobra lēmumu, ar kuru nodrošināta VAS „Valsts nekustamie īpašumi" pretprasība prasības summas Ls 170 799,17 apmērā.

Apsvērumi, kas *prima facie* varētu liecināt par VAS „Valsts nekustamie īpašumi" prasījuma nepamatotību, nav minēti nedz tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā, nedz administratora atzinumā, nedz arī tiesas spriedumā, ar kuru noteikta SIA „Izglītības apgāds" tiesiskās aizsardzības procesa īstenošana.

Tiesa nav konstatējusi, ka parādnieka grāmatvedības dokumentos saistības pret VAS „Valsts nekustamie īpašumi" nav atspoguļotas. Senāts jau 2010. gada 10.novembra lēmumā lietā Nr.SPC-214 atzinis, ka tiesiskās aizsardzības procesa gadījumā kreditora tiesības ir jebkuram komercsabiedrības kreditoram, kura prasījums ir atspoguļots sabiedrības grāmatvedības un prasījumu pamatojošos dokumentos.

Maksātnespējas procesā pienākumu izvērtēt katra kreditora prasījuma pamatotību Maksātnespējas likums noteicis administratoram, kura lēmumu par prasījuma neatzīšanu kreditors var pārsūdzēt tiesā, savukārt tiesiskās aizsardzības procesā likums kreditora prasījumu izvērtēšanas kārtību neparedz. Tiesiskās aizsardzības procesa gadījumā Maksātnespējas likums neparedz parādniekam tiesības izlemt jautājumu par kreditora prasījuma neatzīšanu. Vienpersoniski izlemjot jautājumu par kreditora prasījuma pamatotību tiesiskās aizsardzības procesā, parādnieks kreditoru nepamatoti var izslēgt no kreditoru loka, ar kuru saskaņojams tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns. Prasības celšana tiesā nedod tiesisku pamatu kreditora interešu ignorēšanai tiesiskās aizsardzības procesa plānā un procesā *(sk. Senāta 2010.gada 14.novembra lēmums lietā Nr.SPC-213, 2013.gada 11.septembra spriedums lietā Nr.SPC-38, 2010.gada 10.novembra lēmums lietā Nr.SPC- 191).*

Arī tiesību doktrīnā izteikts viedoklis, ka tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā jānorāda visas parādnieka saistības, arī tādas, par kurām pastāv strīds *(sk. Civilprocesa likuma komentāri. II daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Tiesu namu aģentūra, 2012., 379.lpp.).*

Maksātnespējas likuma 42.panta pirmā daļa paredz, ka tiesiskās aizsardzības procesa pasākuma plānu parādnieks nodod visiem kreditoriem, uzaicinot viņus dot piekrišanu šim plānam un norādot tā saskaņošanas termiņu.

Tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns VAS „Valsts nekustamie īpašumi", kura galvenais prasījums veido vairāk kā pusi no kopējās nenodrošināto kreditoru galveno prasījumu summas, nav nosūtīts. Tādējādi nav ievērots kreditoru vienlīdzības princips, kas ir viens no tiesiskās aizsardzības procesa vispārējiem principiem (*Maksātnespējas likuma 6.panta 2.punkts*).

Ievērojot iepriekšminētos apsvērumus, tiesas spriedumu, ar kuru atzīts, ka tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns atbilst Maksātnespējas likuma prasībām un pasludināta SIA „Izglītības apgāds" tiesiskās aizsardzības procesa īstenošana, nevar atzīt par tiesisku un pamatotu, tāpēc tas atceļams, lietu nododot jaunai izskatīšanai.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, 485.pantu, Civillietu departaments

n o s p r i e d a

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2014.gada 23.janvāra spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	*(paraksts)*	A.Vītola
Tiesnese	*(paraksts)*	A.Čerņavska
Tiesnese	*(paraksts)*	E.Vernuša

NORAKSTS PAREIZS

Tiesnese A.Vītola

Rīgā 2014.gada 30.septembrī